

Berichten

Verenigingsverslagen en mededelingen

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR MONDZIEKTEN EN KAAKCHIRURGIE

Prof. Dr. G. Boering benoemd tot erelid

Prof. Dr. G. Boering, hoogleraar aan de rijksuniversiteit te Groningen, is benoemd tot erelid van de *Nederlandse Vereniging voor Mondziekten en Kaakchirurgie*. Hij ontving dit erelidmaatschap voor zijn bijzondere verdiensten voor de kaakchirurgie en voor zijn aandeel in het formuleren van de eisen voor de opleiding tot specialist in de Mondziekten en Kaakchirurgie. Prof. Boering, van wiens hand diverse publicaties en leerboeken verschenen, heeft circa 50 specialisten binnen zijn kliniek opgeleid.

STICHTING VOOR WETENSCHAPPELIJK TANDHEELKUNDIGEN ARBEID

Subsidie voor onderzoek

Eén van de doelstellingen van de *Stichting voor Wetenschappelijk Tandheelkundig Arbeid* is het verlenen van financiële steun bij het doen van tandheelkundig wetenschappelijk, op de praktijk gericht, onderzoek. Daartoe stelt het bestuur van de WTA jaarlijks een bedrag beschikbaar, welke subsidie voor 1989 is vastgesteld op f 4500,00. Voor de toekenning gelden de volgende richtlijnen.

1. De subsidie is in principe eenmalig.
2. Het onderzoek moet protocollair zijn vastgelegd.
3. De voorkeur gaat uit naar: een evaluatie in de praktijk, een pilotstudie of een afgebakend deelonderzoek.
4. De resultaten moeten in een (inter)nationaal tijdschrift worden gepubliceerd.
5. Tussentijdse verslaggeving aan het bestuur van de Stichting WTA.
6. De eindrapportage – aan de WTA – dient een verslag van het onderzoek en een verantwoording te omvatten.

Aanvragen dienen vóór 1 maart 1989 in het bezit te zijn van J. P. van Hoeve, Overzicht 1, 6862 CR Oosterbeek (telefoon 085-33 73 20 of 42 04 90), tot wie men zich ook kan wenden voor informatie over de voorwaarden en de wijze van aanvragen.

Buitenland

WORLD HEALTH ORGANIZATION FÉDÉRATION DENTAIRE INTERNATIONALE

Verslag 1e internationale conferentie 'preventieve tandheelkunde en epidemiologie' te Sunne (Zweden) d.d. 8-10 augustus 1988

Aan deze conferentie – met als centrale vraag 'Hoe kunnen de WHO-doelstellingen voor het jaar 2000 worden bereikt of zelfs verbeterd' – werd door 170 bezoekers uit 40 landen deelgenomen. De inleidingen werden verzorgd door vooraanstaande en alom bekende sprekers, die ieder een overzicht gaven van hun specifieke werkterrein. Tevens evalueerden zij de recente gegevens op het gebied van de tandheelkundige preventie en epidemiologie.

Per Axelsson (Karlstad, Zweden) bracht verslag uit van de opmerkelijke uitkomsten van een longitudinaal onderzoek, waarbij 375 personen gedurende 15 jaar – naar behoefte – door een mondhygiënist werden behandeld en begeleid. De mondhygiënist voerde nauwgezet mondreinigingen uit, instrueerde betrokkenen en zette deze aan tot zelfzorg. Deze opmerkelijke uitkomsten waren:

- per individu, in 15 jaar, gemiddeld minder dan één nieuwe cariëslaesie, waarbij 90% als secundaire cariës was aan te merken;
- het verdwijnen van parodontopathieën;
- een bezoek aan de mondhygiënist van gemiddeld 1,5 keer per jaar;
- een bezoek aan de tandarts van gemiddeld één keer in de 3-4 jaar;
- behandelijd bij de tandarts: 20% van de gemiddelde totale tijd (zonder behandeling door de mondhygiënist);
- de kosten bedroegen 50% van die van een traditionele behandeling.

Door dit onderzoek is komen vast te staan dat een preventieprogramma, dat gebaseerd is op individuele behoefte, zeer kosteneffectief is. De gebruikte technieken waren reeds bekend; ze zijn alleen programmatisch toegepast. Verbeteringen kunnen worden bereikt door ook nog pits en fissuren te sealen en plaque-accumulatie-tests en *S. mutans*-tellingen uit te voeren. Axelsson verwacht met deze middelen in de komende jaren ook de groep met het grootste risico vrij te kunnen houden van cariës en parodontopathieën.

In aansluiting op deze conferentie volgde nog een cursus waarin de gevolgde werkwijze bij het uitvoeren van preventieprogramma's (waarbij de gegevensverwerking per computer centraal staat) werd gedemonstreerd. Deze cursus werd van 11-13 augustus 1988 te Karlstad gehouden.

Alle gegevens werden tijdens het onderzoek minitueus opgeslagen en wijzigingen daarin bijgehouden, zodat op elk moment ieder gewenst overzicht statistisch in grafiek kon worden gebracht. De nadruk werd gelegd op de volgende reeks van handelingen: gegevensverzamenen – conclusies uit gegevens trekken – preventie c.q. behandeling plannen – uitvoeren – opnieuw gegevens verzamelen – resultaten evalueren – conclusies trekken – planning bijstellen – enz., enz.

Aan het einde van de cursus werd in een aantal werkgroepen gepoogd een antwoord te geven op de centrale vraag of de WHO-doelstellingen in het jaar 2000 zullen worden bereikt. De algemene mening was dat deze doelstellingen wel gehaald kunnen worden, hoewel van veel landen nog gegevens ontbreken.

H. van Herk, Steenbergen

INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR DENTAL RESEARCH – CONTINENTAL EUROPEAN DIVISION

Verslag 25e jaarvergadering te Leuven (België) d.d. 8-10 september 1988

Op deze, goed georganiseerde, vijfde lustrumbijeenkomst werden ruim 300 voordrachten en posters gepresenteerd door onderzoekers, voornamelijk van het vaste land van West-Europa. Zoals gebruikelijk op deze vergaderingen, lag de nadruk op de basiswetenschappen, de parodontologie en de materiaalkunde. Maar ook kregen, in het wat overladen programma, onderwerpen als orthodontie, implantologie, gerontologie, gedragswetenschappen en epidemiologie meer aandacht dan in het verleden wel eens het geval is geweest.

Een nauwkeurig beeld van de stand van het Europese onderzoek is, gezien de uitgebreidheid van het gepresenteerde materiaal, moeilijk te geven. Wij beperken ons daarom tot enige algemene opmerkingen. Eén daarvan heeft betrekking op het verheugend grote aantal inzendingen uit Nederland (bijna 30%) en de, vergeleken met andere landen, hoge kwaliteit ervan. Een ander opvallend feit was de presentatie van resultaten van epidemiologisch onderzoek in Frankrijk, België en West-Duitsland. Deze gegevens komen overeen met ander internationaal onderzoek en wijzen uit dat het aantal cariësvrije kinderen op zesjarige leeftijd in de genoemde landen circa 30% is, maar dat op 15-jarige leeftijd slechts ongeveer 8% van de proefpersonen onaangetaste gebitselementen bezit. Ook bestaat de indruk dat er sprake is van een forse behandelachterstand. Enigszins verbazingwekkend was een conclusie uit een Duits onderzoek naar de parodontale toestand (gemeten met de CPITN-index), dat 98,7% van de onderzochte personen 'were in need of periodontal treatment'. Interessant waren ook de resultaten van een klinisch

onderzoek waarin werd aangetoond hoe belangrijk het is totaal gerehabiliteerde patiënten nauwkeurig te blijven volgen en dat voor deze patiënten intensieve 'recall programs' op individuele basis vereist zijn.

Gelukkig hoort men thans, vergeleken met de jaren zeventig, op deze bijeenkomsten steeds meer voordrachten waarin, op longitudinale basis, de resultaten van klinisch onderzoek worden gepresenteerd. Voorbeelden daarvan waren: het gedrag van composiet- en amalgaamrestauraties; de veranderingen in het kaakbot na het verlies van gebitselementen; het effect van fluoridebehandelingen bij het tegengaan van erosies (die volgens een Zwitsers onderzoek meer dan vroeger lijken te gaan vóórkomen) en het succespercentage van het Tübingen-implantaat: 90% van 1200 geplaatste implantaten over een periode van 13 jaar.

Al met al een geslaagde jubileumvergadering met ook voor de algemeen-practicus en niet uitsluitend voor de universitaire medewerker (zoals vroeger vaak het geval was) interessante bijdragen. Dat de IADR op deze weg mag doorgaan.

M. A. J. Eijkman

Binnenland

SYMPOSIUM 'VOEDING VOOR DE OUDERE MENS'

Lezing C. de Baat

Tijdens het symposium 'Voeding voor de oudere mens' te Utrecht op 25 oktober 1988 – mede georganiseerd door de Stichting Voeding Nederland – werd onder anderen een lezing gehouden door collega C. de Baat. Hij hield zijn gehoor, dat voornamelijk bestond uit artsen, verpleegkundigen en diëtisten, voor dat voor de problemen die (geinstitutionaliseerde) ouderen met hun gebitsprothese kunnen hebben, meestal een simpele oplossing bestaat.

Driekwart van de ouderen boven de 65 is edentaat en 5-10% van die groep draagt geen prothese uit angst voor de tandarts, gebrek aan ijdelheid of onvoldoende geld. Zal het aantal tandeloze ouderen eerst nog toenemen, dankzij de verbeterde mondgezondheid van de jongeren zal er 20 tot 30 jaar na de eeuwwisseling de eerste generatie ouderen zijn die grotendeels een eigen gebit heeft.

Voor de reiniging van de prothese (en het eventuele restgebit) van ouderen (en bij lichamelijke en geestelijke gehandicapten is dat niet anders) bestaat er in verpleeghuizen veelal weinig aandacht. Ook voor de tandarts is hier een taak weggelegd, want uit een onlangs onder directies van verpleeghuizen gehouden enquête (respons 95%) is gebleken, dat bijna elk tehuis contact heeft met een tandarts, zij het ook dat deze alleen in geval van klachten wordt geconsulteerd. De relatie verpleeghuis-tandarts dient dan

ook intensiever te worden, mede in verband met de voedingstoestand van de verpleegde en met het oog op de toekomst wanneer het aantal ouderen zonder prothese zal stijgen.

De tandarts zal over meer kennis over het adaptatievermogen van ouderen aan een prothese moeten beschikken. Daarom wordt aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen onderzocht of de Beoordelingsschaal Oudere Patiënten (BOP) – die sedert 1971 in gebruik is – ook kan worden toegepast in de tandheelkunde. In dat geval zou tevoren kunnen worden bepaald of het vervaardigen van een prothese zinvol is. Voorop dient echter de voorlichting te staan aan en door tandartsen en diëtisten opdat zij een grotere rol kunnen spelen bij problemen met de voedselverwerking door ouderen.

POSTACADEMISCH ONDERWIJS TANDHEELKUNDE

Cursussen in de maand januari

Hieronder volgt een herinnering aan de cursussen die in de maand januari onder auspiciën van het *Orgaan Post-academisch Onderwijs Tandheelkunde*, worden gegeven. Voor uitvoerige informatie wordt op deze plaats verwezen naar het 'blauwe' *Kursusprogramma 1988/1989*.

KUN Initiële therapie en eenvoudige parodontale chirurgie – Paro B/C/D, 2 januari tot en met 3 april 1989

KUN De toepassing van orale implantaten bij edentate patiënten, 20 januari 1989.

KUN Gerodontologie: praktische cursus Cariologie en Endodontologie bij ouderen, 27 januari 1989.

ACTA¹⁾ Orale pathologie voor de tandarts, 27 januari 1989.

NVvK²⁾ Orthodontie voor de algemeen-practicus, 27 en 28 januari 1989.

¹⁾ AZVU, De Boelelaan 1117, Amsterdam.

²⁾ Onder auspiciën van de Ned. Ver. voor Kindertandheelkunde. Dental Union, Ravenswade 54, Nieuwegein.

B. Z. DEENIK 40 JAAR TANDARTS

Na een gedwongen onderbreking van zijn opleiding gedurende twee bezettingsjaren deed collega B. Z. Deenik in december 1948 zijn intrede in de professie. In de januari-aflevering van dit jaar werd, naar aanleiding van zijn aftreden als redactiesecretaris zijn rol binnen het tijdschriftbestel uitvoerig belicht. Thans biedt zich de gelegenheid aan om ook zijn functioneren binnen een ruimer professioneel kader te vermelden.

Een weinig eentonige carrière, die een aanvang nam als assistent bij Prof. Dr. H. M. J. Scheffer, hoofd van de Conserverende Afdeling van het Tandheelkundig Instituut te Utrecht. Het overlijden in 1949 van W. L. van Andel, die de praktijk van P. J. J. Coebergh had voortgezet,

bood hem de gelegenheid ook als algemeen-practicus werkzaam te zijn, aanvankelijk tot 1955 in deeltijd. In 1964 nam zijn loopbaan een nieuwe wending. Hij legde de solopraktijk neer en aanvaardde een aanstelling aan de Universiteit van Amsterdam bij Prof. Dr. J. B. Visser, alweer de Conserverende Afdeling van de nieuw gestichte subfaculteit Tandheelkunde.

Dat het Bestuur op zoek naar een secretaris het oog op Deenik liet vallen mag niemand verbazen. Door zijn ordenend vermogen, zijn kritische geest en zijn taalbeheersing was hij daarvoor de aangewezen persoon. Zo mocht hij naast zijn onderwijstaak een functie vervullen, die tevens nauw aansloot bij zijn werk voor het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde.

Sedert zijn aftreden als redactiesecretaris in januari van dit jaar weet de redactie zich nog steeds gesteund door zijn deskundigheid en ervaring. Als redactiemedewerker blijft een aantal taken aan hem toevertrouwd voornamelijk op redactioneel terrein. De lezer zal daar, naar de redactie hoopt, nog lang van mogen profiteren.

ACADEMISCH ZIEKENHUIS UTRECHT

Aankondiging 'Beginnerscursus' en 'Complicatiecursus' over het transmandibulaire implantaat

Evenals in 1988 organiseert de afdeling *Mondziekten en Kaakchirurgie* van het Academisch Ziekenhuis Utrecht op 16 en 17 februari, en op 20 en 21 februari 1989 resp. een 'Beginnerscursus' en een 'Complicatiecursus' over het transmandibulaire implantaat. De cursusleiding berust bij Dr. H. Müller.

De cursus voor beginners omvat de grondbeginselen van de orale implantologie, een overzicht van de gangbare implantaatsystemen (anex hun resultaten), de behandeling van de extreem geresorbte onderkaak, de biomechanische, chirurgische en prothetische aspecten van het transmandibulaire implantaat, fantoomoperaties, het plaatsen van het implantaat bij twee patiënten, het solderen en plaatsen van de suprastructuur, de vervaardiging van de prothese en een klinisch naonderzoek.

In de 'Complicatiecursus' zal aandacht worden besteed aan de jongste resultaten van dierexperimenteel onderzoek, de behaalde resultaten van het transmandibulaire implantaat zowel nationaal als internationaal, de behandeling van patiënten met psychiatrische problemen of hormonale stoornissen, complicaties tijdens de operatie- en de integratiefase, de huid- versus het mucosatransplantaat, de oorzaken van gingivahyperplasie, antibiotica, complicaties tijdens de belastingfase, de prothetische complicaties en aan de door de deelnemers meegebracht casuïetieken.

Docenten zullen zijn: Dr. J. H. Glerum (apotheker), Dr. H. Bosker, Dr. H. Müller, R. Koole (kaakchirurgen), P. Bulder (mondhygiëniste), Dr. P. J. Slootweg (patholoog-anatoom) en Dr. W. H. A. Steen (prothetist)

De cursussen zullen worden gehouden op de afdeling Mondziekten en Kaakchirurgie van het

AZU, Catharijnesingel 101 te Utrecht. Het inschrijfgeld voor elke cursus bedraagt f 350,00, dat – bij inschrijving – moet worden overgemaakt op rekeningnummer 69 91 14 330 van de Crediet en Effectenbank te Utrecht ten name van Utrechtse Stichting Bevordering Mondheelkunde.

Agenda

Data der voornaamste wetenschappelijke congressen en vergaderingen in binnen- en buitenland.

* Eerste vermelding

1989

Binnenland

* **Vrijdag 13, 20 en 27, zaterdag 14, 21 en 28 januari**

Acupunctuurcursus voor tandartsen, Hwa To Acupuncture Centre, Ant. Deusinglaan 1, Groningen. Inl. mw. Y. ten Hoeve, tel. 050-63 30 37/63 80 00.

* **Donderdag 16 - vrijdag 17 februari**

'Beginnerscursus' over het transmandibulaire implantaat, afd. Mondziekten en Kaakchirurgie AZU, Catharijnesingel 101, Utrecht. (Zie ook rubriek Binnenland.)

* **Maandag 20 - dinsdag 21 februari**

'Complicatiecursus' over het transmandibulaire implantaat, afd. Mondziekten en Kaakchirurgie AZU, Catharijnesingel 101, Utrecht. (Zie ook rubriek Binnenland.)

Woensdag 1 - zaterdag 4 maart

'Studentallmind '89', viering 25-jarig bestaan Tandheelkundige Faculteitsvereniging Nijmegen.

Donderdag 16 maart

Voorjaarsvergadering Ned. Tandheelkundig Genootschap.

Donderdag 16 maart

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal (nummer 55) van het Gebouw voor klinische tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur.

Dinsdag 4 - vrijdag 7 april

Internationale tentoonstelling voor de gezondheidszorg 'Medica '89', Jaarbeurs, Utrecht.

Vrijdag 14 april

Voorjaarsvergadering Ned. Ver. van Tandartsen in samenwerking met de Ned. Ver. voor Gnathologie. Onderwerp: Mandibulaire dysfunctie.

Vrijdag 28 - zaterdag 29 april

WTA-cursus 'Tooth colored restoratives' (H. F. Albers, V.S.), Nederlands Congresgebouw, Den Haag. Inl. J. G. Hoogteijling, Heideweg 9, 3768 BA Soest (tel. 02155-18587).

Woensdag 17 - vrijdag 19 mei

3rd International congress on Preprosthetic Surgery, Musis Sacrum, Arnhem. Inl. Dr. P. J. W. Stoelinga, postbus 879, 6800 WA Arnhem.

Donderdag 18 mei

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal (nummer 55) van het Gebouw voor klinische tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 2 - vrijdag 8 september

77e Wereldjaarcongres F.D.I., annex jubileumcongres NMT en IDEA-vakbeurs, Internati NMT en IDEA-vakbeurs, Internationaal Congrescentrum RAI, Amsterdam.

1989

Buitenland

Maandag 10 - zaterdag 15 april

24. Internationale Dental-Schau, Killesberg, Stuttgart, W.-Duitsland.

Donderdag 4 - zaterdag 6 mei

1e Vlaams Congres voor Tandheelkunde, Verbond der Vlaamse Tandartsen, Thermae Palace Hotel, Oostende, België. Inl. secr. VVT, Koning Albertlaan 115, 1080 Brussel, België (tel. 02/468 20 10).